

Richtlijnen voor het aanvullend milieueffectrapport

Verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd

initiatiefnemer:

Rijkswaterstaat IJsselmeergebied

datum: 18 januari 2008

versie: definitief

Richtlijnen voor het aanvullend milieueffectrapport

Verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd

initiatiefnemer:

Rijkswaterstaat IJsselmeergebied

datum: 18 januari 2008

versie: definitief

vastgesteld op: 11/2 '08

vastgesteld door:

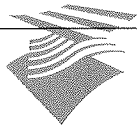
DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,
Namens deze,
HOOFD VERGUNNINGVERLENING, HANDHAVING EN
WATERMANAGEMENT

mr. C.J. van der Gaag-Schaapveld

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	7
2.	HOOFDPUNTEN MER	9
3.	TOELICHTING MER-PROCEDURE	10
3.1	Zand Boven Water	10
3.2	Doorstart mer-procedure en aanvullende richtlijnen	10
4.	ACHTERGROND, DOEL EN BESLUITVORMING	11
4.1	Historie project	11
4.2	Doelstellingen project en locatiekeuze	11
4.2.1.	Vergroting vaarmogelijkheden beroeps- en recreatievaart	11
4.2.2.	Zandwinlocatie Calduran	11
4.2.3.	Inkadering locatiekeuze en Natura2000	12
4.3	Beleids- en wettelijk kaders	13
4.4	Besluitvorming	15
4.4.1.	Randvoorwaarden en uitgangspunten	15
4.4.2.	Te nemen besluiten	16
5.	VOORGENOMEN ACTIVITEITEN EN ALTERNATIEVEN	17
5.1	Beschrijving voorgenomen activiteiten	17
5.2	Bestaande toestand en autonome ontwikkeling	17
5.3	Alternatieven en varianten	18
5.4	Vergelijking van alternatieven en varianten	20
5.5	Meest milieuvriendelijke alternatief (MMA)	21
6.	MILIEU-ASPECTEN, NATUUR	22
6.1	Algemeen	22
6.2	Effectbepaling	23
6.3	Toetsing aan de instandhoudingsdoelen	23
6.4	Soortenbescherming	24
7.	OVERIGE (MILIEU)-ASPECTEN	25
7.1	Grondwatersysteem en waterkwaliteit	25
7.2	Scheepvaart(veiligheid)	26
7.3	Visserij	27
7.4	Geluid	27
7.5	Archeologie	27
8.	Overig	28
8.1	ALGEMEEN	28
8.2	LEEMTEN IN MILIEU-INFORMATIE	28
8.3	MONITORING EN EVALUATIEPROGRAMMA	28
8.4	VORM EN PRESENTATIE	29
8.5	SAMENVATTING VAN HET MER	29
	BIJLAGE A. ONTVANGEN ADVIEZEN	30

1. INLEIDING

Rijkswaterstaat IJsselmeergebied in de rol van initiatiefnemer –verder aangeduid als RWS– wil voor deze milieueffectrapportage (mer) de vaarmogelijkheden voor de recreatievaart en beroepsvaart op het Veluwemeer en het Wolderwijd verbeteren. Deze doelstellingen maken onderdeel uit van het Integrale Inrichtingsplan Veluwerandmeren –verder aangeduid als IIVR–. Om deze doelstellingen te realiseren zijn de volgende projecten noodzakelijk:

- Vergroten vaarmogelijkheden Veluwemeer (WS.1¹);
- Vergroten vaarmogelijkheden Wolderwijd (WS.2);
- Verleggen vaargeul Wolderwijd (WS.3);
- (Resterende) vaargeulverbreding in het brede deel van het Veluwemeer.

Een bijzonder aandachtspunt in deze mer is de zandwinlocatie² van Calduran in het Veluwemeer³. De zandwinlocatie van Calduran in het Veluwemeer maakt géén onderdeel uit van de IIVR-projecten. Om de gewenste IIVR-projecten te kunnen realiseren heeft RWS het voornemen om de zandwinlocatie van Calduran in het Veluwemeer te verplaatsen. Zie meer hierover hoofdstuk 3. Met deze ontgrondingen wordt tevens voorzien in een behoefte aan oppervlakedelfstoffen (diverse typen zand).

Ten behoeve van de besluitvorming over bovenstaande ontgrondingen stelt Rijkswaterstaat een mer op⁴. Zie hiervoor ook §4.4. De Commissie voor de milieueffectrapportage⁵ -verder aangeduid als Cmer- adviseert in dit advies over de richtlijnen waaraan dit milieueffectrapport (MER)⁶ moet gaan voldoen. Zie meer hierover hoofdstuk 4.

Voor de genoemde projecten dienen diverse vergunningen te worden aangevraagd bij verschillende (overheids)instanties waaronder een vergunning in het kader van de Ontgrondingenwet. Zie meer hierover §4.4. Voor de Ontgrondingenwet is de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat het bevoegde gezag voor zover winning plaatsvindt in de aangewezen Rijkswateren. Rijkswaterstaat IJsselmeergebied als zijnde het bevoegde gezag -verder aangeduid als RWSBG- neemt deze taak voor de staatssecretaris waar.

¹ In IIVR zijn de verschillende IIVR-projecten/maatregelen die betrekking hebben op de watersport gebundeld in het pakket Watersport aangeduid met WS en vervolgens een cijfer.

² Voor de huidige zandwinlocatie (= de plaats waar zand wordt gewonnen) van Calduran is door RWS in 1972 een zandwinconcessie (= een vergunning in het kader van de Ontgrondingenwet) afgegeven. Deze omschrijving zal verder in deze richtlijnen als zodanig ook worden gehanteerd.

³ RWS en Calduran hebben een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met de intentie de zandwinconcessie te verplaatsen.

⁴ Het totaal aan verdiepingen is besluit mer-plichtig, doordat het totale oppervlakte van de te ontgronden gebieden meer dan 100 hectare omvatten en die in elkaars onmiddellijke nabijheid liggen. In § 4.3 en § 4.4 wordt nader ingegaan op de besluitvorming en bevoegde overheden.

⁵ Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de mer. Zie hiervoor het Richtlijnenadvies 979-167 d.d. 14 juni 2007.

⁶ Het op te stellen MER is onderdeel van de stopgezette mer-procedure "Zand Boven Water 2".

Aangezien Rijkswaterstaat IJsselmeergebied bij dit project verschillende rollen heeft wordt, om taken gescheiden te houden en daarmee belangenverstremgeling te voorkomen, Inspectie van Verkeer en Waterstaat -verder aangeduid als IVW- als adviseur hierbij betrokken. Daarnaast ligt de verantwoordelijkheid voor de vergunningprocedures rond vergunningverlening "eigen dienst"⁷ bij IVW.

RWS heeft ervoor gekozen om de stopgezette mer-procedure "Zand Boven Water 2" voor dit project voort te zetten. Op basis van artikel 7.16 van de Wet milieubeheer is dit mogelijk. Wel zijn hierbij enkele kanttekeningen gezet. Zie meer hierover hoofdstuk 2, 3 en §4.1.

Bij brief van 8 maart 2007 is de Cmer in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de aanvullende richtlijnen voor het MER. Op 19 maart 2007 heeft RWS per brief de beoogde opzet van dit MER aan de Cmer aangeleverd. De Cmer heeft de locatie op 16 april 2007 bezocht.

Op verzoek van RWSBG hebben de (wettelijke) adviseurs geadviseerd over het projectplan. Deze adviezen zijn door RWSBG aan de Cmer verzonden die zij op haar beurt heeft meegenomen bij het opstellen van haar advies. RWSBG heeft het Aanvullend richtlijnenadvies voor het aanvullend milieueffectrapport (uitwerking MER Zand boven water 2) van 14 juni 2007, met als rapportnummer 979-167, met als titel "Verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd" van de Cmer ontvangen. Het zojuist genoemde advies, het Richtlijnenadvies 979-30 d.d. 30 november 1998 en toetsingsadvies 979-107 d.d. 8 februari 2002 zijn door RWSBG als basis gebruikt voor het opstellen van de richtlijnen.

Het advies van de Cmer is met uitzondering van het onderdeel "intensiteiten voor de beroeps- en recreatievaart verdeeld over de dag, week en het jaar"⁸ door het bevoegde gezag overgenomen. RWSBG is van mening dat de intensiteit voor de genoemde periodes een bijna onmogelijke opgave is met veel zachte aannames en variabelen met als gevolg een uitkomst die een weinig harde werkelijkheid zal zijn. Op grond hiervan stelt RWSBG om de intensiteiten voor de beroeps- en recreatievaart per jaar te doen. Om hierover inzicht te verkrijgen en de eventuele versturende effecten op de natuurwaarden worden deze in het monitoring en evaluatieprogramma opgenomen.

Gezien de vele functies die de Veluwerandmeren hebben, de onderlinge samenhang hiervan en de beschermde status van het gebied (Natura20000), heeft RWSBG gemeend dat eventuele effecten als gevolg van de voorgenomen projecten hierop zo essentieel is om de info hierover als onderdeel op te nemen in hoofdstuk 2 "Hoofdpunten MER". Eveneens is in hetzelfde hoofdstuk, vanwege de ongebruikelijke gevolgde mer-procedure, een gedegen onderbouwing van de gevolgde mer-procedure opgenomen.

Het doel van de richtlijnen is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieu- en natuurbelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen. Voor het opstellen van het MER wordt de procedure conform de Wet Milieubeheer gevolgd.

⁷ "eigen dienst" daarmee wordt hier bedoeld een vergunning verlenen door RWS aan RWS.

⁸ Zie hiervoor Par. 4.3, blz. 6 v/h advies v/d Cmer voor de aanvullende richtlijnen.

2. HOOFDPUNTEN MER

RWSBG beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER:

- Een gedegen onderbouwing van de doelstellingen van de verschillende projecten⁹ en het plangebied voor deze mer in relatie met het totale IIVR;
- Een gedegen onderbouwing van de gevolgde mer-procedure¹⁰. Zie hiervoor hoofdstuk 3 en §4.1;
- Varianten voor de verschillende ontgrondingen waardoor negatieve ecologie- en milieugevolgen gemitigeerd en/of beperkt¹¹ worden. Beschrijf op welke wijze de locatiekeuzes tot stand zijn gekomen en welke overwegingen en in het bijzonder milieu-overwegingen daarbij een rol hebben gespeeld;
- Inzichtelijk maken wat de eventuele gevolgen zijn voor de verschillende milieu-, natuur- en veiligheidsaspecten (zie hiervoor hoofdstuk 6 en 7) zowel op korte termijn als ook op langere termijn, zowel in als ook buiten het beoogde wingebed zoals bijvoorbeeld:
 - o Op het grondwatersysteem;
 - o Op de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater. Hiervoor is het afwegingskader van de Kaderrichtlijn Water - verder aangeduid als KRW- van kracht;
 - o Op de natuurwaarden.
- Het afwegingskader van de Natuurbeschermingswet 1998 -verder aangeduid als Nb1998-, zijn significante negatieve gevolgen voor de (concept) instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied Veluwerandmeren op zichzelf staand of in cumulatie met andere activiteiten of projecten op voorhand uit te sluiten? Indien dit niet aannemelijk gemaakt kan worden, beschrijf dan de vervolgstappen. Zie hiervoor hoofdstuk 4 en 6;
- Inzichtelijk maken wat de eventuele gevolgen zijn voor de huidige gebruikers, gebruiksfuncties en activiteiten in en van het beoogde wingebed en de omgeving.

Samenvatting

De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Het is belangrijk dat de informatie in het MER voor eenieder begrijpelijk/toegankelijk is (zie hiervoor ook §5.4). Een goede samenvatting is essentieel voor de overdracht van informatie aan een brede doelgroep.

⁹ Dit betreft zowel de IIVR-projecten, namelijk vergroting van de vaarmogelijkheden voor beroeps- en recreatievaart, als (verplaatsing van) de zandwinlocatie van Calduran.

¹⁰ Advies van het Ministerie van VROM.

¹¹ In het kader van ecologie spreken we over "mitigerende" maatregelen en in het kader van milieu spreken we over "beperkende" maatregelen.

3. TOELICHTING MER-PROCEDURE

3.1 Zand Boven Water²

De onderhavige mer-procedure is in 1998 gestart met de startnotitie "Zand Boven Water 2" –verder aangeduid als ZBW2–. Dit project betrof een procedure ten behoeve van ontgroningen in het beheergebied van RWS IJsselmeergebied. "ZBW2" was vooral gericht op ontgroningen ten behoeve van oppervlaktedelfstoffenwinning voor de periode 2000-2010. Een gedeelte van de onderhavige ontgroningen maakte deel uit van het oude MER ZBW2.

In de periode 1998-2002 zijn de richtlijnen vastgesteld voor deze mer-procedure, is het MER opgesteld en is een toetsingsadvies uitgebracht¹². In dit toetsingsadvies heeft de Cmer geadviseerd een aanvulling op het MER op te stellen, omdat zij van mening is dat niet alle benodigde (milieu)informatie voor de besluitvorming voorhanden was. In 2003 oordeelde het Ministerie van Verkeer en Waterstaat dat het (bouw)grondstoffendossier niet meer tot haar kerntaken behoorde. Daarmee kwam de aanleiding tot (een aanvulling op) het MER ZBW2 te vervallen.

3.2 Doorstart mer-procedure en aanvullende richtlijnen

Binnen het IIVR-kader heeft RWS in 2005 ervoor gekozen de stopgezette mer-procedure ZBW2 voort te zetten om ontgroningen in het Veluwemeer en het Wolderwijd te kunnen realiseren. Dit door op grond van artikel 7.16 van de Wet milieubeheer een aanvulling op dit MER op te stellen.

RWSBG heeft de Cmer vervolgens verzocht tot reactivering van de werkgroep ten behoeve van de toetsing van dit MER en de aanvulling. De Cmer heeft hierop positief gereageerd met daarbij de kanttekening dat een actueel toetsingskader voor dit MER en de aanvulling ontbreekt.

Aanvullende richtlijnen

In overleg met de betrokkenen heeft RWS-BG de Cmer verzocht om te adviseren over aanvullende richtlijnen. RWS heeft aangegeven dat de aanvulling op het MER –inclusief de relevante passages uit het oude MER "Zand Boven Water 2"– wordt opgenomen in een nieuwe zelfstandig leesbare MER onder de naam "MER verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd".

Door de actualisatie en aanvulling van de richtlijnen¹³ komt er een actueel en zelfstandig leesbaar toetsingskader beschikbaar voor de toetsing van het nieuwe "MER verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd".

¹² Richtlijnenadvies 979-30 d.d. 30 november 1998 en toetsingsadvies 979-107 d.d. 8 februari 2002.

¹³ Hierover heeft de Cmer advies uitgebracht (d.d. 14 juni 2007, met als rapportnummer 979-167). In dat advies heeft de Cmer zich gericht op de ontgroningen in het Veluwemeer en Wolderwijd in tegenstelling tot de reeds uitgebrachte advisering die betrekking had op ontgroningen in het gehele beheergebied van RWS.

4. ACHTERGROND, DOEL EN BESLUITVORMING

4.1 Historie project

Voor niet betrokken partijen is het voortraject van dit voornemen en de mer-procedure niet inzichtelijk. Ga in het MER daarom op hoofdlijnen in op de voorgeschiedenis van het project en betrokken actoren. Maak hierbij voor de lezers/betrokkenen van het MER de gemaakte stappen en keuzes in doelstellingen en inperking van het project duidelijk. Leg daarnaast in het MER uit waarom gekozen is voor voortzetting van de mer-procedure ZBW2 in plaats van het volgen van een volledig nieuwe mer-procedure voor het IIVR^{14 15}.

4.2 Doelstellingen project en locatiekeuze

4.2.1. Vergroting vaarmogelijkheden beroeps- en recreatievaart

Het nut en noodzaak van de beoogde vergrotingen van de vaarmogelijkheden, de verlegging van de vaargeul voor zowel de beroeps- als de recreatievaart dient onderbouwd te worden. Onderbouw in het MER waarom deze noodzakelijk zijn en juist daar plaats moeten vinden.

4.2.2. Zandwinlocatie Calduran

RWS heeft het voornemen de bestaande zandwinlocatie van Calduran binnen het Veluwemeer te verplaatsen. De verwachting van de initiatiefnemer (= RWS) is dat door deze verplaatsing -over de Veluwerandmeren bezien- een positief effect op natuurwaarden ontstaat. Dit positieve effect creëert binnen het IIVR 'natuurrimte'¹⁶ voor de gewenste vergrotingen van de vaarmogelijkheden. Het nut en noodzaak van de beoogde verplaatsing van de zandwinlocatie van Calduran dient onderbouwd te worden. Onderbouw in het MER waarom deze noodzakelijk is en juist daar plaats moet vinden.

Beschrijf in het MER de vergunningssituatie van de huidige zandwinlocatie van Calduran. Geef aan wanneer sprake zal zijn van herziening en/of verlenging van huidige (milieu)vergunningen en geef aan of continuering van de winning van Calduran in de huidige zandwinlocatie vergunbaar blijft.

¹⁴ Door de voortzetting van de mer-procedure-ZBW2 ontstaat voor belanghebbende en betrokkenen geen inspraakmogelijkheid (op de startnotitie) op de vaststelling van de (aanvullende) richtlijnen.

¹⁵ Advies van het Ministerie van VROM, het Ministerie van LNV en de provincie Flevoland.

¹⁶ Advies van het Ministerie van LNV: De mogelijkheden van compensatie en van mitigatie moeten duidelijk worden gemaakt. Salderen is een niet in de Nb-wet gedefinieerd begrip.

Neem in het MER de motivatie op voor voortzetting van de zandwinning (door middel van verplaatsing¹⁷) in dit Natura2000-gebied. Onderbouw in het MER waarom niet gekozen is voor alternatieven¹⁸. buiten het plangebied.

Geef in het MER weer wat de belangrijkste aanleiding is geweest voor het voornemen, vergroting van vaarmogelijkheden of zandwinning. Is er sprake van een dubbeldoelstelling en/of is er verschil in prioriteit? Maak in het MER duidelijk welk verschil er in aanpak en 'type' ontgronding is tussen de beoogde vergrotingen van de vaarmogelijkheden en de alternatieve zandwinlocatie voor Calduran.

4.2.3. Inkadering locatiekeuze en Natura2000

Het oude MER ZBW2 bevat(te) zoeklocaties voor ontgrondingen (ten behoeve voor zandwinningen) in het gehele IJsselmeergebied. Door de koppeling van de beoogde vergrotingen van de vaarmogelijkheden aan concrete maatregelen uit het IIVR is het logisch dat het MER zich richt op het IIVR-gebied.

De Natuurbeschermingswet 1998/Natura2000

Met ingang van 1 oktober 2005 is de gewijzigde Nb1998 in werking getreden. Dit houdt in dat de Vogel- en Habitatrictlijn- gebieden vanaf deze datum onder het toepassingsbereik van de Nb1998 vallen. De Nederlandse "beschermden" natuurgebieden maken vanaf die datum deel uit van de Europese Natura2000-gebieden¹⁹. Ook het Vogelrichtlijngebied Veluwerandmeren valt vanaf die datum in zijn geheel onder de Nb1998. Het ontwerp aanwijzingsbesluit voor onder andere het Natura2000-gebied Veluwerandmeren, inclusief (concept) instandhoudingsdoelen, is op 9 januari 2007 door het Ministerie van LNV ter visie gelegd.

Door de aanwezigheid van gebieden die een speciale beschermden status hebben, legt dit een extra inspanningsverplichting op voor de initiatiefnemer ten aanzien van onderzoek wat de eventuele effecten zijn.

Locatieafweging²⁰

Op grond van artikel 19 van de Nb1998 zal een locatieafweging²¹ nodig zijn wanneer uit een passende beoordeling blijkt dat significante gevolgen voor het Vogelrichtlijngebied Veluwerandmeren niet kunnen worden uitgesloten. Zie hiervoor ook hoofdstuk 6. Voor de uitvoering van een dergelijke passende beoordeling adviseert RWSBG om de betreffende provincie, als het bevoegde gezag voor de Nb-vergunning, hier nauw bij te betrekken. In dit geval is de provincie Flevoland het bevoegde gezag voor de Nb-vergunning.

¹⁷ Bij brief van 19 maart 2007 heeft RWS op kaart de beoogde verplaatsing weergegeven.

¹⁸ Zie voor een nadere toelichting over het alternatievenonderzoek op grond van een Nb-wetvergunning hoofdstuk 6.5 van de Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998.

¹⁹ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreid informatie hierover te vinden.

²⁰ Het bevoegde gezag heeft voor een soortgelijke situatie namelijk (de richtlijnen voor) het MER zandwinning in het IJsselmeer gekeken naar het advies van het Ministerie van LNV hiervoor.

²¹ Advies van het Ministerie van LNV en van de provincie Flevoland.

Indien uit het MER blijkt dat significante negatieve gevolgen op Natura2000-gebieden, ook na het nemen van mitigerende maatregelen, niet zijn uit te sluiten (met inachtneming van eventuele cumulatie) zal bekeken moeten worden of bepaalde doelen van het project, waaronder de zandwinning door Calduran, elders beter kunnen worden gerealiseerd. Aangezien dit het totale voornemen zo ingrijpend zal wijzigen meent RWSBG dat er dan een nieuwe situatie ontstaat die mogelijk tot een nieuwe m.e.r.-procedure zal kunnen leiden. De opgave voor deze m.e.r.-procedure is daarmee te onderzoeken in hoeverre de beoogde projectdoelstellingen haalbaar zijn binnen het kader van de Nb1998²². Op grond van uitspraken van de Raad van State (jurisprudentie) kan een locatieafweging zich zeker niet beperken tot locaties binnen een beperkt gebied. Zie hiervoor ook §6.3.

Onderbouwing locatiekeuze

Op grond van artikel 19 van de Nb1998 dient te worden ingegaan op eventueel aanwezige "dwingende redenen van groot openbaar belang" van het project²³. Zie hiervoor ook §6.3. Om dat goed te kunnen onderbouwen is een zorgvuldige formulering van probleemstelling en doel noodzakelijk.

Beschrijf op welke wijze de locatiekeuzes tot stand zijn gekomen en welke overwegingen daarbij een rol hebben gespeeld. Geef aan welke locaties en welke alternatieven zijn onderzocht en op grond van welke argumenten deze al dan niet zijn afgefallen. Besteed bijzondere aandacht aan de milieu-overwegingen die een essentiële rol hebben gespeeld bij de locatiekeuze.

Geef in het MER aan binnen welke gebieden in de Veluwerandmeren naar locaties voor ontgrondingen is gezocht. Geef aan welke delen bij voorbaat zijn uitgesloten (bijvoorbeeld op basis van aanwezige natuurwaarden, kabels en leidingen, afwezigheid van geschikt winmateriaal en/of op grond van huidige activiteiten) en onderbouw op basis hiervan de gekozen locaties van de voorgenomen ontgrondingen.

4.3 Beleids- en wettelijk kaders

De startnotitie en de oorspronkelijke richtlijnen uit 1998 zijn gedateerd. Sindsdien hebben er diverse beleidsaanpassingen plaatsgevonden. In het MER dienen alle actuele en relevante beleids- en wettelijke kaders, (ontwerp-)plannen²⁴, etc. (zie eveneens §4.4) te worden beschreven zoals:

- De inmiddels gewijzigde Nb1998 die met ingang van 1 oktober 2005 in werking is getreden. Deze heeft de volgende consequenties:
 - o Dat de Vogel- en Habitatrictlijngebieden vanaf de genoemde datum onder de werking van de Nb1998 vallen. De Natura2000-gebieden worden aangewezen door middel van een aanwijzingsbesluit. Het plangebied ligt in een Natura2000-gebied namelijk het Natura2000-gebied Veluwerandmeren dat is aangewezen onder de Vogel- en Habitatrictlijn.

²² Advies van de Cmer.

²³ Alternatief, Dwingende redenen en Compensatie: Zie hiervoor onder andere de Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998 van het Ministerie van LNV, september 2005.

²⁴ Dit met het oog op het afgeven van diverse beschikkingen op mogelijk verschillende tijdstippen en de duur van de verschillende activiteiten.

- De bescherming van Natura2000-gebieden is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn, die de afgelopen jaren in Nederland is toegepast. In Nederland bestaat voor ingrepen in beschermde gebieden een vergunningstelsel;
- o Nederland stelt in de komende jaren voor alle Natura2000-gebieden beheerplannen op. Deze maken duidelijk welke activiteiten wel en niet Nb1998-vergunningplichtig zijn in en rondom de betreffende gebieden. Breng in het MER in beeld wat een beheerplan voor dit initiatief kan betekenen. Denk hierbij aan kansen zoals natuurontwikkeling en knelpunten in relatie tot de kernopgaven, zoals evenwichtig watersysteem, rui- en rustplaatsen, moerasranden en plas-drassituaties. Daarnaast zijn de herstelopgaven van belang;
 - De wettelijke implementatie van de KRW is afgerond en er worden kwaliteitsdoelen geformuleerd op het niveau van (grond)waterlichamen/watersystemen, die in 2015 moeten zijn gerealiseerd. Bespreek in het MER de consequenties van het initiatief bijvoorbeeld in relatie tot de bescherming van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit²⁵;
 - In 2009 wordt de nieuwe Waterwet²⁶ verwacht;
 - Het beleidskader Beheerplan Rijkswateren(BPRW) 2005-2008²⁷;
 - Het beleidskader Beheerplan Nat IJsselmeergebied(BPN)²⁸;
 - December 2007 is het nieuwe Besluit Bodem Kwaliteit (BBK)²⁹ gepubliceerd. In dit besluit komt het beleid op het gebied van (water)bodem en bouwstoffen samen;
 - Februari 2008 worden een wijziging van de Ontgrondingenwet, een nieuwe AMvB ontgrondingen in rijkswateren (ter vervanging van het Rijksreglement ontgrondingen), een Ministeriële regeling en Beleidsregels ontgrondingen in rijkswateren verwacht;
 - Grondwaterbescherming en drinkwatervoorziening;
 - De bestemmingsplannen van de gemeenten Dronten, Harderwijk en Zeewolde en streek- en omgevingsplannen van respectievelijk provincie Flevoland en Gelderland;
 - De Nota Ruimte³⁰.

²⁵ Advies van het Ministerie van LNV en provincie Flevoland.

²⁶ Op de website www.waterwet.nl en www.helpdeskwater.nl is meer informatie te vinden over de Waterwet.

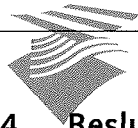
²⁷ Op de website <http://kennisplein.venwnet.minvenw.nl/tresultaat.phtm?rid=326221> is hierover uitgebreide informatie te vinden.

²⁸ Op de website <http://kennisplein.venwnet.minvenw.nl/tresultaat.phtm?rid=30029> is hierover uitgebreide informatie te vinden.

²⁹ Op de website <http://www.vrom.nl/pagina.html?id=31844> is hierover uitgebreide informatie te vinden.

³⁰ De Nota Ruimte wordt voluit aangeduid als Nota Ruimte – Ruimte voor ontwikkeling. De Nota Ruimte is in april 2004 door het kabinet vastgesteld en achtereenvolgens op 17 mei 2005 en 17 januari 2006 hebben de Tweede en Eerste Kamer der Staten-Generaal ingestemd.

De Nota Ruimte is op de website <http://www2.vrom.nl/notaruimte/0200000000.html> te vinden.

4.4 Besluitvorming

4.4.1. Randvoorwaarden en uitgangspunten

Geef in het MER aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten gelden bij dit voornemen zoals:

- Ruimtelijke beperkingen;
- Ecologische beperkingen;
- Waterkwaliteit;
- Milieu;
- Veiligheid;
- Bestaand(e) gebruik(ers);
- Diverse beleidskaders, etc.

Verwijs hierbij naar beleidsnota's, ruimtelijke (ontwerp-)plannen, wetten en verdragen etc. waarin deze zijn of worden vastgelegd.

Geef van elk beleidsstuk ook kort de status aan. Besteed bij de randvoorwaarden en uitgangspunten aandacht aan de onderlinge samenhang en mogelijke tegenstrijdigheden.

Planmer en de verschillende vergunningen

Een planmer³¹ wordt ook wel Strategische Milieubeoordeling (SMB)³² genoemd. Een aantal projecten passen op dit moment niet binnen het vigerende bestemmingsplan van de gemeente Dronten. Onderzoek of dit ook geldt voor andere projecten (zie hiervoor §4.4.2). Mogelijk is hiervoor een planmer nodig. Onderzoek of dit voor aanpassing van ruimtelijke plannen noodzakelijk is³³. Indien een planmer noodzakelijk is, adviseert RWSBG, gezien de nauwe samenhang tussen de verschillende procedures om tussen het projectmer en planmer³⁴ op elkaar af te stemmen

Watertoets

Voor aanpassing van ruimtelijke plannen is een zogenaamde Watertoets³⁵ nodig. In het kader v/d Ontgrondingenwet, waarvoor alle bij de ontgrondingen betrokken belangen dienen te worden afgewogen, is eveneens een watertoets nodig. Om in deze informatie te voorzien dient deze in het MER te worden opgenomen voor zover dat aansluit bij het detailniveau van het MER (zie eveneens §7.1, onderdeel "Water").

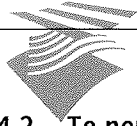
³¹ Op de website <http://www.vrom.nl/pagina.html?id=2706&sp=2&dn=6162> is hierover uitgebreide informatie in de vorm van een informatieblad te vinden en op de website <http://www.vrom.nl/pagina.html?id=2706&sp=2&dn=6161> is een handreiking te vinden.

³² Op grond van Europese richtlijn betreffende de beoordeling van plannen en programma's (2001/42/EG).

³³ Advies van de provincie Flevoland.

³⁴ Advies van het Ministerie van LNV.

³⁵ Voor de Watertoets is een handreiking opgesteld en deze is te vinden op de site: <http://www.watertoets.net/pdf/handreiking2.pdf>.

4.4.2. Te nemen besluiten

Neem in het MER –per voorgenomen project/ontgroning- een overzicht op van:

- De nog te nemen besluiten (naast de al genoemde ontgrondingsvergunning zijn nog diverse andere vergunningen noodzakelijk onder ander in het kader van de Wet milieubeheer (Wm), de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) en de Natuurbeschermingswet (Nb1998), overige vergunningen, bestemmingsplanwijzigingen, ontheffingen (bijvoorbeeld in het kader van de Flora- en faunawet), etc.);
- Bevoegde overheden, adviesorganen en instanties die daarbij betrokken zijn;
- De verwachte planning van de besluitvormingstrajecten.

5. VOORGENOMEN ACTIVITEITEN EN ALTERNATIEVEN

5.1 Beschrijving voorgenomen activiteiten

Vergroting van de vaarmogelijkheden voor de beroepsscheepvaart en de recreatievaart zijn doelstellingen van dit (IIVR)-project. De extra vaarbewegingen die de ontgroningen mogelijk maken behoren daarmee tot de voorgenomen activiteit. Om de genoemde doelstellingen te kunnen realiseren is het voornemen om de zandwinlocatie van Calduran te verplaatsen (zie eveneens §4.2). Deze activiteit kan als een 'nevendoelelstelling' van dit (IIVR)-project worden aangemerkt. De activiteiten hiervan, de varianten en alternatieven daarvoor dienen eveneens in dit MER te worden beschreven. Om deze doelstellingen te kunnen realiseren zijn diverse ontgroningen noodzakelijk zoals in hoofdstuk 1 en 4 al zijn aangegeven.

Neem in het MER, waar mogelijk voorzien van kaartmateriaal (zie meer hierover hoofdstuk 9), een beschrijving op van de voorgenomen ontgroningen. Ga hierbij in op het volgende:

- De beoogde winlocaties, roerdiepte en opleverdiepte, oppervlakte, vorm van taluds;
- Methode van winning;
- De hoeveelheid materiaal die afgevoerd gaat worden;
- De wijze en plaats van scheiding van de verschillende fracties en de bestemming van de verschillende fracties;
- Geef aan of de (milieuhygiënische) kwaliteit³⁶ van de vrijkomende materialen geschikt is voor hergebruik^{37 38};
- De wijze van transport van de verschillende fracties (bijvoorbeeld per schip, per as, persleiding, transportroutes);
- Opslaan (eventueel tijdelijk) van materiaal;
- Tijdsduur, tijdstip van de dag en periode van het jaar waarin de werkzaamheden zullen plaatsvinden;
- Fasering van de uitvoering van de verschillende ontgroningen;
- Nabestemming en eindafwerking van de winlocatie.

5.2 Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het studiegebied, inclusief autonome ontwikkeling hiervan, moet worden omschreven als referentie voor de te verwachten (milieu)-effecten. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieugebied, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd.

³⁶ Advies van de provincie Flevoland: denk aan meststoffen en/of sporen van blauwalg.

³⁷ RWS heeft aangegeven vrijkomende materialen/reststromen te willen inzetten voor opvulling van de oude vaargeul en natuurontwikkeling.

³⁸ Advies van het Ministerie van LNV en de provincie Flevoland.

Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van de ontwikkelingen van overige gebruiksfuncties. Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan, dan dienen hiervoor verschillende scenario's te worden gebruikt.

Neem in de beschrijving van de referentie in ieder geval de volgende autonome ontwikkelingen mee:

- Het nog uit te voeren IIVR-maatregelenpakket, voorzover deze maatregelen relevant³⁹ zijn en naar alle waarschijnlijkheid zullen plaatsvinden⁴⁰;
- De lopende zandwinconcessies (inclusief Calduran) in het plangebied;
- Recreatie;
- Beroepsvaart;
- Drinkwaterwinning;
- Overige activiteiten en projecten in of rondom de Veluwerandmeren⁴¹;
- De natuurwaarden in de Veluwerandmeren.

5.3 Alternatieven en varianten

RWSBG adviseert in het MER de alternatieven en varianten voor de ontgrondingen ten behoeve voor IIVR-projecten, dat wil zeggen vergroting vaarmogelijkheden zoals aangegeven in §4.2.1, binnen de doelstellingen en het plangebied van het IIVR te zoeken⁴².

Ontwikkel doelgericht alternatieven zoals deze in de Wet milieubeheer zijn voorgeschreven per project/ontgraving. Afwegingen dienen gemotiveerd en beargumenteerd te worden (onderzoeksresultaat gericht) met onderbouwing voor de daarbij gemaakte keuzes.

Vergroting vaarmogelijkheden scheepvaart

Vergroting van de vaarmogelijkheden voor de beroepsscheepvaart en de recreatievaart zijn doelstellingen van dit project. De extra vaarbewegingen die de ontgrondingen mogelijk maken behoren daarmee tot de voorgenomen activiteit. Neem daarom in het MER voor de verschillende alternatieven en varianten de huidige en toekomstige vaarroutes en intensiteiten op voor de beroeps- en recreatievaart (per jaar). Geef weer hoe deze vaarroutes geborgd worden, welke typen vaartuigen gebruik maken van de route(s) en hoe mogelijk ongewenst gedrag (met name versturende effecten op natuurwaarden) door (de bemanning van) de vaartuigen voorkomen wordt.

³⁹ In het MER moeten in ieder geval de maatregelen uit het pakket met relevante gevolgen voor natuur- en milieuwaarden beschreven worden.

⁴⁰ Niet alle IIVR-maatregelen liggen al vast in besluiten. In het MER moeten de IIVR-maatregelen in ieder geval dusdanig worden meegenomen dat een beeld ontstaat van de totale toekomstige situatie.

⁴¹ Zoals b.v. bestaande zandwinconcessies, Havenfront Harderwijk, uitbreiding Lorentzhaven te Harderwijk, uitbreiding Zeewolde, Hanzelijn, etc.

⁴² Advies van het Ministerie van LNV en de provincie Flevoland.

Net als bij de voorgenomen ontgrondingen zijn met betrekking tot scheepvaartverkeer varianten denkbaar, waarbij effecten op natuur en milieu voorkomen en/of te geminimaliseerd worden, bijvoorbeeld (periodieke) beperking van scheepvaartverkeer, vaartijden, periode van het jaar waarin (recreatie) vaarverkeer is toegestaan en/of markering van toegestane vaarroutes. Werk in het MER relevante varianten uit.

Om effecten op natuur en milieu te voorkomen en/of te minimaliseren zijn verschillende varianten op de voorgenomen ontgrondingen denkbaar. Werk in het MER daarom voor de verschillende ontgrondingen relevante varianten uit op de volgende vlakken.

Locatie, omvang en diepte van winning

Werk in het MER varianten uit met betrekking tot de locatie, omvang, roer- en opleverdiepte, vorm, taluds. Geef weer of er mogelijkheden zijn om lokaal dieper of in een dikkere laag zand van geschikte kwaliteit te winnen om daarmee de oppervlakte van het benodigde wingebied te verkleinen.

Uitvoering

De wijze van uitvoering van de ontgrondingen heeft grote invloed op de effecten op natuur. Werk in het MER varianten uit met betrekking tot:

- Winmethodiek (bijvoorbeeld omputten of onderzuigen);
- Wijze van ontgronden zoals:
 - o Verschillende win/roerdieptes en (variabele) opleverdieptes;
 - o Helling van taluds van de winput/vaargeul;
 - o Varianten voor het inrichten van de winlocatie (de verschillende groottes van de winlocatie, wel of niet compartimentering van de winput(ten));
- Minimalisering van verstoring van natuurwaarden tijdens de werkzaamheden, bijvoorbeeld verstoring door geluid (ook laagfrequent geluid) en van licht;
- Tijdstip van winning zoals periode/seizoen van het jaar van winning (fasering, gevoelige perioden, tijdsduur per dag, etc.);
- Fasering in tijdstip van de uitvoering van de verschillende ontgrondingen (zie onderzoek van het RIZA)⁴³. Hiervoor zijn voor de IIVR-projecten een aantal scenario's denkbaar zoals achter elkaar aan of allemaal tegelijk (als "worst case" scenario).

Herinrichting en nabestemming

Geef in het MER weer of er varianten mogelijk zijn op het gebied van de herinrichting en nabestemming van de winlocaties (bijvoorbeeld natuurontwikkeling, natuurherstel, recreatie). Daarbij kan ook worden gedacht aan verschillende varianten voor het wel, gedeeltelijk of niet aanvullen van de "oude" vaargeul in het Wolderwijd.

⁴³ Onderzoek van het RIZA stelt dat herkolonisatie vooral vanuit omliggende vegetatie aan de randen van de verdieping plaatsvindt. De onderzoekers adviseren daarom een hierop aangepaste strooks- of vaksgewijze ontgrondingsstrategie uit te voeren gefaseerd over meerdere jaren. Bron: Inschatting ecologische ontwikkelingen Veluwerandmeren 2005 RIZA-rapport 2006.004.

Besteed daarnaast aandacht aan maatregelen om mogelijk negatieve gevolgen door wijzigingen in de grondwaterstroming te beperken (bijvoorbeeld wateroverlast door toename van kwel rondom de Veluwerandmeren). Hierbij zou gedacht kunnen worden aan het lokaal aanbrengen van slecht doorlatende lagen.

5.4 Vergelijking van alternatieven en varianten

Het is belangrijk dat in het MER voor de verschillende alternatieven en varianten inzicht verkregen wordt in milieueffecten, planning en (mogelijke) beperkende maatregelen. Dit zodat voor elke lezer⁴⁴ van het MER per ontgroning een duidelijk overzicht ontstaat van verschillende relevante milieu-aspecten, maar ook de relaties van de ontgroningen onderling zichtbaar worden⁴⁵.

Werk daarom in het MER alle alternatieven en varianten uit op een zodanig detailniveau dat de voor de desbetreffende deelkeuze benodigde informatie beschikbaar is. Presenteer per deelkeuze de informatie goed leesbare in overzichtelijke tabellen.

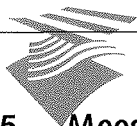
Geef aan welke locaties en welke alternatieven zijn beschouwd en op grond van welke argumenten deze al dan niet zijn afgefallen. Besteedt bijzonder aandacht aan de milieu-overwegingen die een essentiële rol hebben gespeeld bij de locatiekeuze.

De (milieu)effecten van de voorgenomen activiteiten en de alternatieven moeten onderling én met de referentie (zie hiervoor §5.2) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteiten en de alternatieven verschillen.

Vergelijk in een overzichtelijke tabel de alternatieven (met en zonder beperkende en compenserende maatregelen) met elkaar en met de referentie. Gebruik kwantitatieve gegevens voor de vergelijking, tenzij kwantificering niet mogelijk blijkt te zijn; gebruik in het laatste geval kwalitatieve gegevens. Slechts onderscheidende alternatieven hoeven in de eindtabel terug te vinden te zijn. Waar alternatieven tussentijds zijn afgefallen, kan volstaan worden met het opnemen van het uiteindelijke alternatief.

⁴⁴ Hiermee wordt bedoeld dat er bij het schrijven/opzet van het MER extra aandacht wordt geschonken aan het proces zodanig dat het niet alleen voor de direct betrokkenen maar zeker ook voor 'niet-ingewijden' te volgen is. Het is belangrijk dat de informatie in het MER voor eenieder toegankelijk is.

⁴⁵ Advies van het Ministerie van LNV en de provincie Flevoland.

5.5 Meest milieuvriendelijke alternatief (MMA)

RWSBG stelt voor om het voorkeursalternatief en het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) samen te stellen uit combinaties van varianten van de verschillende ontgrondingen, die als vanzelfsprekend de meest positieve en minst negatieve gevolgen op natuurwaarden en milieu hebben. Wellicht zijn op basis van de beschouwde varianten meer kansrijke alternatieven samen te stellen.

Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) dient in ieder geval:

- ❖ Uit te gaan van de best bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- ❖ Binnen de competentie(s) van de initiatiefnemer te liggen.

Bij de ontwikkeling van het MMA dient rekening te worden gehouden met:

- Beschermde gebieden zoals het Natura2000-gebied;
- Minimaliseren van lichtverstoring (geen "drijvende kerstboom") en geluidsverstoring, gezien de huidige functie van de planlocatie als slaapplek voor watervogels of foerageergebied voor nachttactieve watervogelsoorten, de stilte, de ongestoorde duisternis 's nachts, de wijde vergezichten als kenmerken van de Veluwerandmeren⁴⁶;
- Minimaliseren van verstoring, hinder, (milieu-)risico's en effecten met betrekking tot de huidige gebruiksfuncties, belevingswaarde, gebruik en gebruikers van het gebied;
- Behoud van de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater en mogelijke verbeteropgave vanuit de KRW-doelstellingen;
- Optimaal inrichten, situering en exploiteren zoals inzet van geavanceerde winmethoden van winlocaties met minimale negatieve effecten;
- Multifunctioneel⁴⁷ gebruik dat wil zeggen:
 - o Optimaal hergebruik van het overtollig bodemmateriaal voor natuurontwikkeling (vooroevers en dergelijke);
 - o Optimaal herinrichten en nabestemmen van de winput in combinatie met andere maatschappelijke (gewenste) ontwikkelingen bijvoorbeeld op het gebied van natuur, recreatie.

⁴⁶ Zie hiervoor paragraaf 4.6. van de Nota Ruimte, IJsselmeergebied.

⁴⁷ Zie hiervoor paragraaf 4.8.1.2. van de Nota Ruimte, Specifieke beleidskeuzen.

6. MILIEU-ASPECTEN, NATUUR

6.1 Algemeen

Het Natura2000-gebied Veluwerandmeren is aangewezen ingevolge de Vogelrichtlijn en aangemeld op grond van de Habitatrichtlijn. Het ontwerp aanwijzingsbesluit, inclusief concept instandhoudingsdoelen, is op 9 januari 2007 ter visie gelegd. RWS heeft voor een eerdere variant van het IIVR een passende beoordeling laten opstellen⁴⁸. Omdat het huidige voornemen inhoudelijk verschilt ten opzichte van het voornemen waarvoor de passende beoordeling is opgesteld, dient de natuurinformatie uit deze passende beoordeling te worden aangepast.

Om de precieze aard en effecten op het Natura2000-gebied te bepalen dient gebruik te worden gemaakt van de 'beste wetenschappelijke kennis'. Daarom kan bij een effectbeschrijving niet slechts⁴⁹ voor één referentiemoment⁵⁰ gekozen worden, maar zal naast de (concept) instandhoudingsdoelen ook gebruik gemaakt moeten worden van de meest recente bestaande (monitoring)gegevens. In de eindpresentatie behoeven niet alle referentiemomenten te worden opgenomen. Hiervoor kan worden volstaan met de meest relevante.

Neem in het MER voor het Natura2000-gebied Veluwerandmeren tenminste de volgende informatie op:

- Het algemene kader: begrenzing, kernopgaven, algemene doelen, aansluiting op het toekomstige beheerplan;
- De habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd, inclusief verbeteropgaven, beschrijf deze kwantitatief (aantallen die zich in het plangebied en directe omgeving bevinden) en ruimtelijk (op kaart);
- De huidige en potentiële gebruiksfunctie(s) van het plangebied (bijvoorbeeld slaap-, rui- en foerageerfunctie voor vogels);
- De samenhang met omliggende Natura2000-gebieden⁵¹;
- Voedselrelaties, bijvoorbeeld de betekenis van oppervlakte, bedekkingsgraad en kwaliteit van habitats met driehoeksmosselen, fonteinkruiden en kranswieren⁵².

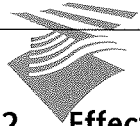
⁴⁸ Passende beoordeling maatregelen en ontwikkelingen in de Veluwerandmeren (Bureau Waardenburg, april 2006).

⁴⁹ 'Niet slechts' dient hier te worden gelezen/uitgelegd als: "Er dient gebruik te worden gemaakt van meerdere referentiekaders/-momenten.

⁵⁰ RWS en/of IIVR-projectgroep had namelijk aangegeven om hiervoor alleen het jaar 2001 te gebruiken.

⁵¹ Op voorhand is niet uit te sluiten dat negatieve effecten op voedselvoorraden in de Veluwerandmeren gevolgen kunnen hebben voor de Natura2000-gebieden in het IJsselmeergebied.

⁵² In het rapport "Inschatting ecologische ontwikkelingen Veluwerandmeren 2005" (RIZA-rapport 2006.004) worden deze verbanden gepresenteerd.

6.2 Effectbepaling

Beschrijf in het MER (en/of de passende beoordeling behorende bij het MER) de verwachte effecten op instandhoudingsdoelen voor het Natura2000-gebied. Geef deze (indien onderscheidend) per alternatief en variant separaat weer.

Ga hierbij specifiek in op de volgende onderwerpen die effecten op natuurwaarden kunnen veroorzaken tijdens de aanlegfase/exploitatiefase en de eindfase.

Aanlegfase/exploitatiefase (uitvoering van ontgroningen):

- Vertroebeling (bijvoorbeeld de gevolgen van verminderd doorzicht);
- Geluids- en lichtverstoring, met name van belang voor slaapplaatsen van watervogels (ook overdag) en 's nachts foeragerende watervogels en Meervleermuizen⁵³;
- Onderwatergeluid, met name voor de visfauna waaronder Kleine Modderkruiper en Rivierdonderpad^{54 55};
- De duur en mate van omkeerbaarheid van tijdelijk negatieve effecten alsmede de onzekerheden daarbij.

Eindfase:

- Oppervlakte, kwaliteit en functie van de aanwezige habitattypen⁵⁶;
- Veranderingen in voedselaanbod (bijvoorbeeld driehoeksmosselen) en voedselbereikbaarheid (bijvoorbeeld waterdiepte), van belang voor watervogels en visfauna;
- De toename van watersportrecreatie en beroepsvaart;
- De mogelijkheden van herpopulatie door kranswieren, fonteinkruiden en driehoeksmosselen van gebieden die ontgrond en/of heringericht zijn;
- De omkeerbaarheid van effecten;
- Onzekerheden en kennisleemtes, breng bij onzekerheden en kennisleemtes ook het "worst case" scenario in beeld.

6.3 Toetsing aan de instandhoudingsdoelen

Gebiedsbescherming⁵⁷

Soorten waarvoor (concept) instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura2000-gebied Veluwerandmeren zijn geformuleerd, komen in het plangebied voor.

⁵³ Advies van het Ministerie van LNV en de provincie Flevoland.

⁵⁴ Tweederde van alle zoetwatervissoorten behoort tot de "hoorspecialisten" en is zeer gevoelig voor geluid. Laagfrequente impulsgeluiden met hoge geluidsniveaus kunnen leiden tot ernstige fysiologische schade bij vissen. De verstoringafstand kan >1km. bedragen. Bron: van Opzeeland *et al*, 2007. Vissen en geluidsoverlast; effecten van geluidsbelasting onder water op zoetwatervissen. Gedragsbiologie, instituut voor Biologie, Universiteit Leiden.

⁵⁵ Advies van het Ministerie van LNV.

⁵⁶ De habitattypen H3140 Kranswierwateren en H3150 Meren met krabbescheer en fonteinkruiden.

⁵⁷ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de sinds 1 oktober 2005 in werking getreden Natuurbeschermingswet en de gebiedsbescherming.

In een passende beoordeling dient op basis van de best beschikbare wetenschappelijke kennis een effectenstudie te worden uitgevoerd om de precieze aard en omvang⁵⁸ van de mogelijke significante effecten te bepalen.

Toets daarnaast of de voorgenomen activiteiten in cumulatie mogelijk significante effecten hebben voor de verschillende (concept) instandhoudingsdoelen. Onderbouw dit in het MER door voor de aanlegfase en eindfase de gevolgen op (concept) instandhoudingsdoelen weer te geven gespecificeerd naar:

- De verschillende planonderdelen (vergroten vaarmogelijkheden Veluwemeer en Wolderwijd⁵⁹, verleggen vaargeul Wolderwijd, vaargeulverbreding Veluwemeer en zandwinconcessie Calduran);
- De verschillende planonderdelen gezamenlijk;
- Het voornemen in cumulatie met alle overige projecten en maatregelen/activiteiten^{60 61}, die al in uitvoering zijn en waarvoor al een besluit is genomen, in en rondom de Veluwerandmeren (zie §5.3 "Referentie").

Hieruit moet blijken of in totaal er met zekerheid geen mogelijke significante effecten zullen optreden. Indien wel significante negatieve effecten optreden -ook bij twijfel over eventuele significante negatieve effecten- doorloop dan de ADC⁶² stappen. Er kan alleen vergunning worden verleend als er geen Alternatieven zijn, er sprake is van Dwingende redenen van groot openbaar belang en er vooraf in Compensatie is voorzien (ADC-criteria).

6.4 Soortenbescherming⁶³

Geef aan of voor het voornemen een ontheffing van de Ministerie van LNV vereist is op grond van artikel 75 van de Flora en faunawet. Zo ja, motiveer dan in het MER op grond waarvan verondersteld wordt dat ontheffing verleend zal worden.

Geef in het MER zelf beknopt aan welke beschermde planten- of diersoorten voorkomen in of nabij het plangebied en welke gevolgen deze door het initiatief zullen ondervinden.

⁵⁸ Op grond van uitspraken van de Raad van State (jurisprudentie) kan deze effectenstudie zich zeker niet beperken tot effecten binnen het plangebied maar ook daar buiten, de zogenaamde externe werking. Zie o.a. ook gerechtelijke uitspraak ABRvS 26 jan. 2005, zaaknr. 20037350/1 inzake aanleg Maasvlakte 2 op dit punt.

⁵⁹ Maak hierbij de effecten van de extra (watersport)recreatie die dit planonderdeel/project mogelijk maakt ook separaat inzichtelijk.

⁶⁰ Zoals b.v. bestaande zandwinconcessies, Havenfront Harderwijk, uitbreiding Lorentzhaven te Harderwijk, uitbreiding Zeewolde, Hanzelijn, etc.

⁶¹ Advies van het Ministerie van LNV.

⁶² Alternatief, Dwingende redenen en Compensatie: Zie hiervoor op de website van het Ministerie van LNV www.minlnv.nl.

⁶³ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

7. OVERIGE (MILIEU)-ASPECTEN

7.1 Grondwatersysteem en waterkwaliteit

Grondwatersysteem

Neem in het MER de gevolgen van de voorgenomen activiteiten en alternatieven op het grondwatersysteem op. Deze dienen te worden berekend met een numeriek grondwatermodel dat gekalibreerd is met de in het studiegebied gemeten stijghoogtes en grondwaterstanden. Bij de toepassing van het model moet rekening worden gehouden met de onzekerheden die blijven bestaan met betrekking tot de hydraulische weerstanden van deklagen en ondiepe scheidende lagen.

In de huidige situatie is sprake van een sterke kwelintensiteit in een zone langs de waterkering van de provincie Flevoland⁶⁴. De referentiesituatie en de effecten van de ontgrondingen op de stijghoogtes, (grond) waterstanden, kwel en inzijging, moeten voor het gehele invloedsgebied in kaart worden gebracht, zowel per ontgroning als cumulatief.

- In het kader van de veiligheid aandacht moet worden besteed aan de wijze van uitvoering van de te realiseren winput zoals de stabiliteit van de wanden, met een aantal varianten zoals maximale roerdiepte al dan niet compartimentering van de winput, winmethodiek, de tijdsduur van het openliggen van de winput en mogelijke effecten hiervan op de omgeving zoals voor de primaire waterkeringen van Flevoland en Gelderland, golfontwikkeling, (onder) waterstroming, aanwezige vooroevers, stranden en de gebruikers in het gebied zoals de beroeps- en recreatievaart, recreatie zoals het strandgebruik, zwemmers;
- Aan de mogelijke effecten als gevolg van de win- en verwerkingsmethoden van de verschillende bodemlagen, zoals het suspenderen van fijne bodemdeeltjes en het sedimenteren ervan op ander plaatsen in het systeem als gevolg van de waterstromen bijvoorbeeld op het strand, verondiepingen op ongewenste plaatsen, zoals in een vaargeul kunnen ontstaan en mogelijke aantasting van de lokale bodemkwaliteit.

Geef in het MER weer –indien dit nog actueel is- de mogelijke aanpassing van het waterpeil en zo ja welke effecten deze aanpassing van het waterpeil hebben op het grondwatersysteem⁶⁵.

⁶⁴ Advies van het waterschap Zuiderzeeland.

⁶⁵ Melding vanuit de IIVR-projectgroep.

Waterkwaliteit

Geef in het MER de waterkwaliteit in de Veluwerandmeren weer. Geef aan of er door de realisatie van de voorgenomen activiteiten ten behoeve van de projecten effecten op de waterkwaliteit te verwachten zijn⁶⁶. Gezien de vele functies die de Veluwerandmeren⁶⁷ hebben, moet worden onderzocht of er negatieve effecten te verwachten zijn op de waterkwaliteit⁶⁸ van het oppervlaktewater (tijdens en na de behandeling) zowel op korte termijn als ook op langere termijn. Zo ook van de aangrenzende gebieden en welke effecten dit zijn. Vanuit dat oogpunt is ook het afwegingskader van de KRW van kracht: deze richtlijn behoedt onder ander aquatische ecosystemen voor verdere achteruitgang. Denk hierbij aan de gevolgen van eventuele vertroebeling op driehoeksmosselen⁶⁹ en op zicht jagende vissen. Maar is tevens van belang voor andere gebruikers en doeleinden zoals recreatie, drinkwatervoorziening, agrarisch, eventuele inlaten van boezemwater. Betrek hierbij:

- de oppervlaktewaterkwaliteit;
- de (mogelijke verbeter opgave vanuit) KRW-doelstellingen;
- de zwemwaterkwaliteit;
- de grondwaterkwaliteit.

Indien de waterkwaliteit niet voldoet (aan de doelstellingen) presenteer dan de mogelijkheden en/of maatregelen die binnen de reikwijdte van het onderhavige voornemen genomen (kunnen) worden geschapen om deze kwaliteit te verbeteren. Wellicht kan in bovengenoemde informatie voorzien worden door opname van de resultaten van de watertoets in het MER (zie eveneens §4.4.1, onderdeel "Watertoets").

7.2 Scheepvaart(veiligheid)

Geef in het MER weer of en zo ja hoe beroeps- en recreatievaart gescheiden worden. De ontgroningen, zeker die van Calduran, zullen gedurende meerdere jaren plaatsvinden. Beschrijf wat de interactie van deze werkzaamheden is met het overige scheepvaartverkeer en of hier mogelijk knelpunten kunnen ontstaan. Hierbij kan worden gedacht aan wat de eventuele gevolgen zijn voor de (nautische) veiligheid, beweegruiimte en beperkingen voor het huidige (scheepvaart) gebruik zowel voor de beroepsvaart als ook voor de recreatievaart. Beschrijf op welke wijze hiermee wordt omgegaan en welke maatregelen worden genomen wanneer er mogelijke knelpunten ontstaan. RWSBG adviseert om deze in kaart te brengen. Zie hiervoor hoofdstuk 9. De gevolgen dienen betrekking te hebben op alle handelingen/fasen van de voorgenomen activiteiten.

⁶⁶ Advies van het Ministerie van LNV en de provincie Flevoland.

⁶⁷ Maak een inventarisatie van de functies die de Veluwerandmeren hebben.

⁶⁸ Advies van de provincie Flevoland.

⁶⁹ Advies van het Ministerie van LNV en de provincie Flevoland.

7.3 Visserij

Beschrijf in het MER de effecten van de activiteiten die mogelijk gevolgen kunnen hebben op de visstand. Eveneens dient te worden beschreven wat de eventuele gevolgen zijn voor het uitoefenen van de visserij. Geef ook aan op welke wijze hiermee om zal worden gegaan en aan welke beperkende maatregelen wordt gedacht.

7.4 Geluid

Geef in het MER de geluidmissieniveaus (zowel equivalente als maximale geluidniveaus) weer op relevante posities ten gevolge van de beoogde activiteiten. Geef daarbij tevens aan wat de duur van de activiteiten is en welke beperkende en/of mitigerende maatregelen⁷⁰ er getroffen worden indien er sprake is van overschrijding van de grenswaarden.

Bij de toepassing van verwerkingsinstallaties zal ook de laagfrequente geluidemissie een rol van betekenis kunnen spelen. Geef in dat geval aan wat de te verwachten laagfrequente geluidniveaus zijn, wat mogelijke effecten op natuur (zie ook §6.2) en omwonenden zijn en welke beperkende en/of mitigerende maatregelen getroffen kunnen worden.

7.5 Archeologie

Presenteer in het MER de randvoorwaarden die archeologie aan het voornemen oplegt. Om de archeologische waarden in het plangebied verder te betrekken bij de mer en de besluitvormingsprocedures dient tijdig contact te worden opgenomen met de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) te Amersfoort.

⁷⁰ Er is bij het aspect geluid zowel sprake van maatregelen in het kader van milieu als ook van ecologie.

8. OVERIG

8.1 ALGEMEEN

De hierna genoemde onderdelen "leemten in milieu-informatie", "monitoring en evaluatieprogramma" en "vorm en presentatie" dienen te voldoen aan de wettelijke voorschriften.

8.2 LEEMTEN IN MILIEU-INFORMATIE

Het MER moet aangeven over welke milieu-aspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieu-aspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- Welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat is hiervan de reden;
- In hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- Hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor de te nemen besluiten.

8.3 MONITORING EN EVALUATIEPROGRAMMA

RWSBG, geeft bij het besluit aan op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek zal moeten worden verricht om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende beperkende en/of mitigerende maatregelen te treffen. In het MER dient een aanzet tot een programma voor dit onderzoek te worden gedaan. De volgende onderdelen/onderwerpen zijn een aanzet voor het toekomstige Monitoring- en Evaluatieprogramma (MEP):

- Effectbepaling en monitoring van de soorten/habitats waarvoor de (concept) instandhoudingsdoelen zijn opgesteld (met name kwalificerende watervogelsoorten);
- De intensiteiten voor de beroeps- en recreatievaart en de eventuele versturende effecten op de natuurwaarden;
- Effecten ten gevolge van kwel;
- Waterkwaliteit voor, tijdens en na de exploitatieperiode, met name ten aanzien van het aspect doorzicht/vertroebeling, chemische samenstelling;
- Slibafzetting voor, tijdens en na de exploitatieperiode in vaargeulen, vaarroutes en op stranden;
- De vaststelling of binnen de opgegeven emissies, immissies, etc. is gebleven en welke maatregelen getroffen zijn;
- Bijzonderheden, incidenten en/of calamiteiten ten gevolge van de voorgenomen activiteiten en effecten hiervan bijvoorbeeld door de winning, op nautisch gebied (bijvoorbeeld hinder voor overige gebruikers) en welke maatregelen getroffen zijn.

8.4 VORM EN PRESENTATIE

Bijzonder aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Voor de presentatie wordt verder aanbevolen om:

- Recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen en geografische coördinaten goed leesbaar weer te geven, een zodanige schaal te gebruiken dat het voldoende informatief is, maar dat het één en ander ook na-/opgemeten kan worden (locatie van de bestaande natuurelementen/beschermde gebieden zoals onder andere de Natura2000-gebied(en), diverse milieu-, ruimtelijke- en veiligheidsaspecten, geologie en geohydrologie, obstakels(zone), waterlopen, vaarwegen en vaarroutes, visserijgebieden, gemeente en provincie grenzen, etc.) met een duidelijke legenda;
- Het kaartmateriaal dient een relatie te hebben tussen de regio, het studiegebied en de beoogde (win)activiteiten/diverse ontgrondingen. Ook dienen andere activiteiten die al in uitvoering zijn en waarvoor al een besluit is genomen in kaart te worden gebracht. Het is zeer wenselijk om mogelijke winlocaties in coördinaten aan te geven,
- Een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst op te nemen;
- Een overzicht van de verschillende bevoegde gezagen, de te verlenen vergunningen/besluiten ook in het kader van planologische wijziging(en), met andere woorden een overzicht van wie neemt welk besluit.

Het MER zo beknopt mogelijk te houden, dat wil zeggen door onder andere achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzes onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen.

8.5 SAMENVATTING VAN HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- De hoofdpunten voor de besluitvorming;
- De voorgenomen activiteiten en de alternatieven;
- De belangrijkste effecten voor het milieu, de omgeving en de bestaande gebruikers bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten en de alternatieven;
- De vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het MMA en het voorkeursalternatief;
- Belangrijke leemten in kennis.

BIJLAGE A.

ONTVANGEN ADVIEZEN

1. Ministerie van VROM, Directoraal-Generaal Ruimte, 's-Gravenhage
2. Ministerie van LNV, Inspectie West, Utrecht
3. Waterschap Zuiderzeeland
4. Provincie Flevoland
5. Gemeente Dronten
6. Inspectie van Verkeer en Waterstaat, Toezichteenheid Waterbeheer, Unit Toelating en Continuering
7. Rijkswaterstaat IJsselmeergebied